

Erdélyi Zsuzsanna köszöntése¹

Kedves Erdélyi Zsuzsanna! Hölgyeim és Uraim!

Különösen nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt lehetek, és az erdélyi Kriza János Néprajzi Társaság, valamint mindazok nevében, akik Romániában magyar vallásos néprajzzal foglalkoznak, ezen az ünnepségen köszönhetem Erdélyi Zsuzsannát, az apokrif archaikus imádságok felfedezőjét.

Erdélyi Zsuzsanna tettének jelentőségét már az első archaikus népi imák közlésének idején felmérte a magyar szellemi élet: annak idején, nemcsak néprajzosok, de nyelvészek, művelődéstörténészek, írók, költők egész sora a nagy felfedezéseknek kijáró lelkesedéssel üdvözölte a *Hegyet hágék, lőtöt lépék* című kötetet. A felfedezést követően a kutatás elmélyülésével és kiszélesedésével egyre világosabbá vált előttünk, hogy Erdélyi Zsuzsanna eme csodálatos költőiségű szövegek által kaput nyitott a magyar és a közép-kelet-európai múlt elfeledett tudattartamai felé. Mert az apokrif népi imák archaikus motívumai, rég letűnt idők tudatállapotát idéző képei nemcsak a hajdani századok vallásosságába engednek bepillantani, hanem a keresztény Európával kölcsönhatásba került, de ősi pogány hiedelmeit, magatartásformáit századokon át levetkőzni nem tudó magyarság egész életébe is. A népi imák bizarr pompájú, súlyos veretességükben is lírai vesszoraiban a magyarság egyik elfeledett, vagy csak mindezidáig nem tudatosított arcvonása bukkan elő újra a mindent maga alá temető időből. Egyes motívumaik a pogányság korát, az őskeresztényi időket idézik, de bennük van az ázsiai sztyeppéről Európába került, megkeresztelkedett magyar nép ezer év óta tartó magakeresése is.

A történelem vagy önnön lelkünk legmélyéből tört ránk az imákban jelenvaló világ? Ezek vagyunk. Ezek is mi vagyunk. Pogány táltosok mágikus mormolása, népünk zsenge gyerekkorát idéző alliterációk és naiv egyszerűségű gondolatrítmusok, eget kémlelő őseink misztikus víziói, a Mária-síralmak szívet görcsbe rándító jajszavai, kinok és könnyek, a keresztúton járók végeérhetetlen szenvedései kavarnak soraik sejtelmes zúgásában.

Erdélyi Zsuzsanna világot fedezett fel: neki köszönhetjük, hogy az elsüllyedt Atlantisz a kollektív emlékezetből való kihullás utolsó pillanatában felbukkant a mélyből. Egyedül az ő érdeme, hogy ez a hatalmas szellemi kincs, az Arany János által elsirattott – vélt vagy valóban létezett – magyar nemzeti eposzhoz hasonlóan, nem tűnt el végleg nyomtalanul.

Az erdélyi magyar néprajzkutatásnak az elkövetkező időszakban nagy adósságot kell törlesztenie, hiszen Erdélyi Zsuzsanna felfedezését követően eme nagy jelentőségű, hihetetlen történeti mélységeket sejtető népköltészeti műfaj kutatásával mindezidáig érdemben nem foglalkoztunk. A *Hegyet hágék, lőtöt lépék* 251 szövegéből mindössze 18 származik Romániából (10 Moldvából, 3 a Székelyföldről, 3 Gyimesből, 2 a Mezőségről), de a kötet megjelenése után rövidesen bebizonyosodott, hogy tájainkon is páratlan gazdagságú anyag vár felgyűjtésre. Később maga Erdélyi Zsuzsanna is gyűjtött Erdélyben, de elsősorban a hozzá levélben eljuttatott imaszövegek – ezeknek egyrészt a *Vallási néprajz* negyedik kötetében közölték – bizonyították be, hogy a gyűjtést Romániában is a magyarországihoz hasonló alapszággal és intenzitással kellene elvégezni.

Romániában mindezeidig csak a határterületek kutatói kerültek kapcsolatba az archaikus imádságokkal. A népzene-kutató Kallós Zoltán a Mezőségen és a csángók körében jegyzett le szövegeket, illetve az imaműfajjal szoros kapcsolatban álló kántáló énekeket és epikus ráolvasásokat. A gyimesi csángók mondavilágát feltérképező Salamon Nikó imákat és ráolvasásokat is gyűjtött, de munkája tragikus halála miatt abbamaradt. A csángók hitvilágával foglalkozó Bosnyák Sándor ugyancsak lejegyezte a felbukkanó imaszövegeket is, melyek

¹Elhangzott 1991. március 20-án a Magyar Néprajzi Társaság által Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére rendezett ünnepi ülésen. (Szerk.)

közül kettő Erdélyi Zsuzsanna kötetében is helyet kapott. Végül a magam gyimesi, moldvai és alcisíki csaknem teljes egészében publikálatlan gyűjtését is megemlíteném, mely mintegy háromszáz imát, népéneket és epikus ráolvasást tartalmaz.

Erdélyi Zsuzsanna nagy felfedezése, majd szívós következetességű kutatómunkája nyomán ma Erdélyben is előbbre jutottunk az archaikus imaműfaj feltérképezésében, de úgy vélem, társadalmi összefogásra lenne szükség ahhoz, hogy az egyetemes magyar kultúrával szembeni adósságunkat törleszthessük. E tekintetben döntő jelentőségű lehet a *Keresztény Szó* című, Kolozsváron megjelenő katolikus hetilap hozzáállása, mely tudomásom szerint az archaikus népi imádságok erdélyi gyűjtésének szorgalmazását, felpártolását tervezi. Külön hangsúlyoznám, hogy a határterületek kutatásában is előbbre kellene jutnunk (vallásos népénekek, Mária-énekek, kántáló énekek, epikus ráolvasások stb.). A gyűjtés a rövidesen bekövetkező nyelvváltás miatt talán a moldvai csángók körében a legsürgetőbb, de a Székelyföldön, Gyimesben, Mezőségen fellelhető változatok is egyre töredékesebbekké válnak. Itt teszem szóvá azt a nem csupán vallási néprajzra vonatkozó jelenséget, hogy az élő néprajzi múzeumnak számító Gyimesek, illetőleg Moldva archaikus népi kultúráját örvendetesen sokan kutatják, ellenben a polgárosultabb Bánságba, a Partiumba, sőt részben Mezőségre és a Szilágyságba, sem a magyarországi, sem az erdélyi kutatók nem jutnak el, holott itt is értékes néprajzi anyag megy veszendőbe.

Befejezésül újólág megköszönöm a mai rendezvény szervezőinek, hogy az ünneplő Erdélyi Zsuzsannához eljuthattak a mi, keleti végekről jövő, erőt, egészséget és további eredményes munkát kívánó szavaink, noha tudjuk, hogy a kultúra valóban nagy eseményeire nem szükséges évfordulók kapcsán emlékeztetni. Mert ezek – legbensőbb lényegünk részévé válva – emlékezés és emlékeztetés nélkül is bennünk élnek. Észrevétlenül, de kitörülhetetlenül.

Tánczos Vilmos

KÉT IMÁDSÁG TÁNCZOS VILMOS GYŰJTÉSÉBŐL

HISZÉK ÉGY ISTENBE...

Hiszék egy Istenbe,
bizom egy Istenbe,
az a bizott Isten
lakójzék lelkembe.
Jőj el én istenem,
gyóntass meg engémét,
hogy légyek én néked
gyóntatott embéred.
Menj el töllem gonosz sátán,
ne késérts engémét,
van nekem fejem,
fejem az Urjézus.
Nyiccs kaput angyal,
nyúccs kezét Mária!

Paradicsom kőkertjébe
aranyzönyeg leterítve,
abba fekszik az Urjézus,
jobb kezébe aranyalma,
bal kezébe aranyvessző.
Megcsatintsa a vesszejét,
zúg az erdő, cseng a mező.
Sohase láttam olyan szép termőfát,
mind a Jézus kérészfája,
mert a' vérrel virágoddzik,
szent lélekvel gyümöcsoddzik.

Én uram, teremtőm,
aki engem teremtéttél,
szent lelkéddel szerettél,
szent véreddel megfestéttél!

Égi madár reppene,
piros hajnal hasada,
tekintsétek Máriaját,
hogy sirassa szent fiját.
Kelj fél Mária, kelj fél,
a te áldott szent fíjadot
szent ablakod alá,
szent keresztfádra megfeszítétek.

Az Urangyalok mennyországába csendítének,
szent misere készülének,
a vérüköt elhullaták,
az Urjézus elméne, félgyüté.

Ki ezt a keves imádságot
este lefektébe, réggel félkeltébe
el szánja mondani,
a Jóisten hétféle bűnjítől
meg fog bocsáttani. Ámmén.

„A plébános úr, nyugudjék, erőssen szerette az ilyen imákat ésszeszedni. Véllem egyidős vót. S akkor elmondtam, s mondom, hogy ez az ima ilyen-é? – „Ilyen”, azt mondja. Léhet az, mondom, hogy az angyalok a vérüköt hullatták, s az Urjézus félszédé? – „Léhet” –, azt mondja. – „Léhet” –.

– Hol tetszett ezt tanulni?

„Én ezt nagyanyámtól. s akkor egy testvérem, méghót, Káruj, most egy éve, ő tanyított vót még, de nagyanyám immátkozgatta.”

– Nem gyónó imádságnak nevezik ezt?

„Nem”.

– Minden nap tetszik imádkozni?

„Mindén nap. Éste-réggel.”

Adatközlő: Tankó Istvánné Karácsony Julianna, szül: 1929. A gyűjtés helye: Gyimesközéplek (Lunca de Sus), Fő út. Időpontja: 1989. november 8.

MA PÉNTÉK, UGYANANNAK A NAPJA...

Ma pénték, ugyanannak a napja,
Krisztus urunk mēne kényyára,
kényyán esik esettye,
öt mélységes sebeji,
kiből kifolyának piros rózsaszín vérei.

Három ágon orgonálnak,
magos hēgyēn zongorálnak,
nyiccs ajtót angyal,
nyúccs kezét Mária,
me elkészült az arany ház,
kűjjet arannyas,
bellől irgalmas.
Négy szēgibe négy aranykērēsztt,
a közepibe arany gyótár,
arany gyótár mellett aranykarszēkēcske.
Abba űl vala asszonyunk Szűzmárja,
feje lehajolván,
könyve úgy hullván,
nagy keserves sírván.
Odamēne Szēnt Istán,

Szēnt Lukács evangēlista,
azt kérdē: „Mētt sír, métt sír,
asszonyunk Szűzmárja?”

„Hát hogyne sírnék

Szēnt Istán, Szēnt Lukács evangēlista,

mikor ma harmadik napja nem láttam
az én drága szēnt fijamót?”

„Haggyuk el, haggyuk el, én áldott
szēnt anyám,

eljártam a teremtő(?) földre,
a zsidók kezibe.
Két nap üldöztek, vadásztak,
harmadik napján mēgfogtak,
a nehéz kērēsztfát hátomra tették,
kiviteték kēnnak hēgyére,
magos Kálváriára.
Felütték, s fēlfeszitettek,
szēnt lábaim leszēgezték,
szēnt kezeim leszēgezték.
Vas ostorokkal üdöztek,
vas koronákkal koronáztak,
vas (?) hobos nyálokval töpdőstek,
vas kescsükvel csabbodtak.
Beteg a test,
kész a lélék,
vigan várják a boldog mēnyországba
a szēntangyalkák,
hogy lehessēn az Örök dicsőségbē.

Ámmen.

„Ezt akkoracska lējánka vótam, mikor egy vén öreg világtalan asszonytól tanoltam. A szomszéd úgy hitta, hogy vén kērēsztaným. De rég, rég! Há má hetven esztendős vagyok. Hát az mēlyen rég vót!”

Adatközlő: Tankó Istvánné Tankó Anna, szül: 1919.

A gyűjtés helye: Gyimesfelsőlel (Lunca de Sus) Farkaspataka

Időpontja: 1989. november 8.

Ifjú hagyományörzők

A rendszerváltás következtében megszűnő KISZ- és úttörőmozgalom helyét több független ifjúsági szervezet igyekszik átvenni. Közöttük vannak olyan nagy múltú szervezetek, mint pl. a cserkészek, de vannak újak, eddig ismeretlenek is. Ez utóbbiak közé tartozik a Magyarország Felfedezői Hagyományörző Szövetség, amely 1989 szeptemberében alakult. Tagjai általános- és középiskolás korú fiatalok – jelenleg kb. 30 000 fővel. A szövetség cégbírószágon hivatalosan bejegyzett, önálló szervezet. Vezetői mindannyian társadalmi munkában végzik feladataikat. A szervezet hagyományörző csapatokból épült fel. A csapatok neve kifejezi helyi hagyományait (pl. Jászkiirt, Galgamente), illetve történelmi személyhez kötődik, a csapatszám pedig megalakulásuk időrendjét jelzi.

Jelszavunk: Pro Patria! Egyenruhánk sűrű ing, kék nyakkendő nemzeti színű gyűrűvel. Szövetségünk célja: történelmi játékokkal, felfedező túrákkal, táborokkal, nemzeti, népi hagyománykincsre alapozó programokkal építeni, erősíteni a gyermekekben szülőföldjük: a magyar haza iránti szeretetet.

Ennek érdekében *tevékenységi formáink* a következők: a 3–4. osztályos korú kisgyermek-ket az *Árpád népe* törzs tagjaként kapcsolódhatnak a szövetség játérendszerébe. A nagyobbak részére alkotott felvételi próba neve: „Pro Patria”. Ennek teljesítése után többféle, magasabb fokozatú próbára vállalkozhatnak a fiatalok. Például: vándor, táborverő, várfelderítő, igrice (népi hagyományok), tűzvédő, vöröskeresztes.

1990 júniusában a boldogkői várban egy kurta hetet töltöttek el azok a gyermekek és vezetők, akik különösen érdeklődnek a honismeret, a várak története iránt. A táborozás során megismerkedtek a Zemplén turisztikai, néprajzi, történelmi értékeivel és a regéci várban (ahol olyan kedves gyermekéveit töltötte Rákóczi Ferenc) megalakították a Várfelderítők Törzsét. E speciális érdeklődés kielégítésére került sor az évközi vártúrákra, és 1991 nyarán Sümegen a várfelderítők II. találkozójára.

A népi hagyományokat ápoló *Igricék Törzse* 1990 őszén alakult Galgahévízen. A zászlóbontásra igen méltó helyen került sor, hiszen a Galga-völgyében ma is elevenen élnek a népi hagyományok. Az alakuló ülésre Nyírségtől az Őrségig összesereglett vendégek részére a 2. számú Galgamente hagyományörző csapat tagjai adtak műsort. Az igricék elsődleges feladatuknak a szülőföld megismerését, elődeik életének, szokásainak megbecsülését tekintik. Különösen a turaiak Galga-expedíciói dicsérendők e téren, akik idén már 18. alkalommal indulnak a környék néprajzi kincseinek gyűjtésére. Ők vállalkoztak arra is, hogy májusban megrendezik az I. Magyar Népijáték Olympiát.

A szövetség tagjai *pályázaton* vehetnek részt, amit több város vezetősége alapítványokkal támogat: a Pro Patria-pályázat a Rákóczi szabadságharc, a Hős fiúk, Damjanich vörössipkása az 1948–49-es forradalom és szabadságharc, a Pannónia öröksége pedig a dunántúli várak történetével foglalkozik.

(Antal István felvétele)

A pályázatok keretében sikeres kutatómunkát végző gyerekek az alapítványt tevő városok vendégeként meghívást kapnak ezekre a történelmi helyekre, ahol izgalmas játékokkal idézik fel az egykori eseményeket. Az 1948–49. évi dicsőséges tavaszi hadjárat csatahelyeit keresi fel pl. a hagyományörzők *vörössipkás kerékpáros expedíciója*. A nevezetes csaták időpontja és a tavaszi iskolai szünet szerencsés egybeesése lehetővé teszi, hogy az egykori vörössipkás honvédek nyomába szegődjünk és Jászberény–Tápióbicske–Zsámbok–Tura–Isaszeg–Vác útvonalon tisztelgünk hős elődeink emlékműveinél. A résztvevők számára ezek az expedíciók nem csupán egyszerű kerékpártúrák, hanem olyan igazí felfedezőutak, amelyek a múlt eseményeinek felidézését, átélését is jelentik, hiszen a helybeliek izgalmas hadijátékok, próbák szervezésével teszik ezt felejthetlenné a vendégek számára. Az utóbbi két évben az expedíciót tovább színesítette a Történelmi Lovas Egylet tagjainak korhű jelmezes részvétele is egy-egy megemlékezés színhelyén.

A próbákon, pályázatokon való részvételt módszertani segédanyagok, vezetői „útitársak”, igazoló füzetek és egyéb kiadványok is segítik. A nemes célkitűzések és lelkesedés mellett fontosnak tartjuk gyermek és felnőtt vezetőink színvonalas módszertani felkészültségét; ezért megalakulásunk óta elsődleges célunk a *vezetőképzés*. Gyermekvezetők részére őrtisztai táborokat, tanfolyamokat szerveztünk Jászberényben, Zánkán, Szabolcsban; a felnőttek számára pedig törzstisztai tábort tervezünk Heves megyében. Terveink közt szerepel olyan vidéki és fővárosi táborig bázis kiépítése, ahol fogadni lehet 30–40 fős csoportokat.

A szövetség által ajánlott próbákat, pályázatokat olyan gyermekek is végigjászthatják, akik szervezetileg nem tagjai a szövetségnek. Egy-egy akcióhoz, rendezvényhez csatlakozhatnak más gyermekszervezetek tagjai, szimpatizansai is.

Szívesen látnunk tehát *minden magyar gyereket* itthonról és határainkon túli tájakról is, aki érdeklődik meghirdetett tevékenységi formánk iránt. Részükre díjmentesen küldünk tájékoztató anyagokat is. (Címünk: 1032 Budapest, San Marco u. 81.)

Dr. Tóth József

Nagybotos, gerundiumos erőpróba Debrecenben

A gyakori tüzek nagy károkat okoztak a debreceni polgároknak. Az 1650-es évektől a debreceni Református Kollégium diákjai – élve a diákszervezkedés lehetőségével – tűzoltó társaságba tömörültek, hogy a tűzi veszedelem ellen szükség esetén felvegyék a küzdelmet. Tanári jóváhagyással és vezetéssel, szabályzat alapján működött az önkéntesekből álló diáktestület. A szabályzatra, a fegyelemre és a gyakorlásra nagy szükség volt, mivel nem csak a tűzoltó diákok, hanem a polgárok élet- és vagyonbiztonságáról volt szó. Életkor és fizikai erő szerint történt a felvétel, s a beosztás is. Ezek alapján kapták meg a következő beosztások valamelyikét: machinások, vedresek, horgasok, fejszések, botosok stb. Legnagyobb tekintéllyel a nagy- és a kisbotos diák rendelkezett. A nagybot súlya 6 kg, a kisbot kb. 3,5 kg volt. A tréfára mindig hajlamos diákok keresztelték el a nagy- és kisbotot gerundiumnak, mivel ez olyan nehéz, mint a latin nyelvtanban a gerundium képzése.

A diáktűzoltók jó 200 évig látták el önként e hasznos közösségi feladatot, mígnem a városi tűzoltóság átvette szerepüket.¹

Szép hagyományt elevenítettek fel a debreceni Református Kollégium Gimnáziumában, amikor nagybotos, gerundiumos erőpróbát tartottak. E hagyományápoló nemes versengést nemcsak az iskolai diáknap keretében tartják meg, hanem az évenként ismétlődő debreceni virágkarnevál programjai közé is bevették.

A rendezők próbatételre hívják a 14. évüket betöltött ifjakat és férfiakat, akik a gerundium, a nagy-, és kisbot emelésével vállalják e szép diákhagyomány felelevenítését.

A versengés – mint a régi gyakorlat – két formában történik. Az első feladat a gerundium kitarthatós emeléséből áll. Az előírás és a hagyomány szerint a bot végénél kell egy kézzel vízszintesen tartani, nyújtott karral. A helyezést a kitarthatós időtartama dönti el.

A második feladatban a gerundiummal dönt nyolcasokat kell írni a levegőbe, féltérdepülő helyzetbe ereszkedve. E gyakorlatot úgy kell végezni, hogy a felső kar a fej felett le-

gyen, s az alsó körnél a gerundium nem érheti a földet. Az elsőséget a forgatott körök száma adja.

Mit bizonyít e diák hagyományon alapuló vetélkedő? Van-e még virtus, van-e küzdőszellem? Nem csak a diák és felnőtt jelentkezők száma, küzdőképessége bizonyítja, hogy van, hanem a diákság nagy létszámú lelkes részvétele, biztatása is.

A szép és sportszerű küzdelmet nyújtó gerundiumos erőpróbát az iskola igazgatósága, tantestülete s Pál Antal agrármérnök – volt honismereti szakköri tag – segítette, irányította. A hivatásos tűzoltóság tagjait nemcsak a zsűriben, hanem a versenyzők között is ott találjuk.

Ballagáskor, ünnepi alkalmakkor a kollégiumi tógás viseletnek tartozéka volt a gerundium is. A gerundium életre kelt, s példát mutat a tradíció ápolásában.

Ma már a gerundium nemcsak a tűzoltó diákok hajdani fegyverére emlékeztet, hanem az iskolai hagyományápolásnak egy életre való módja, s egyben a fizikai erő próbája is.

Dr. Sz. S.

Kazinczy-napok Kassán

1991. március 21–23 között tartották Kassán immár a XXII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat. A rendezvény fő célként a felvidéki magyarság nyelvének ápolását és védelmét tűzte ki.

Jakab István, a Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társaságának elnöke, aki a XXII. Kazinczy-napokat megnyitotta, mindenekelőtt a nyelvvédelem fontosságát hangsúlyozta. A megnyitón többek között megjelent Taba Lajos, a Magyar Köztársaság pozsonyi konzulja, Czine Mihály professzor, a Magyarok Világszövetségének alelnöke, Szabó László a szövetség főtitkár-helyettese és Sidó Zoltán, a Csemadok Országos Választmányának elnöke.

A megnyitó után a *Miért szeretem anyanyelvemet?* címmel kiírt versenyt értékelték, ahol a felnőttek kategóriájában Szapannos Jolán (Rozsnyó), a középiskolásokéban Csank Péter (Rimaszombat), míg az alapiskolásokéban Szekeres Éva (Rimaszombat) dolgozata lett a legjobb. A nyelvjárásgyűjtő pályázatra beküldött munkák közül Gágyor Józsefnek ítelték az első díjat, a második Szaniszló Judit lett, míg a megosztott harmadik helyezést Simon Mária és Jankus Gyula kapta.

A rendezvénysorozaton Vörös Ottó a szlovákiai magyarlakta területek helységneveinek eredetéről, Mezei András pedig a hivatalos helynévadásról tartott előadást. Vadkertý Katalin történész a nyelvhasználati jogról és a nemzeti kisebbségekről beszélt. Popély Gyula történész azokat a törvényeket elemezte, amelyek a Csehszlovák Szövetségi Köztársaságban a nemzeti kisebbség nyelvhasználati jogait meghatározták. Deme László professzor a kiejtési versenyek tapasztalatairól, Jakab István pedig a pedagógusok nyelvhasználatában előforduló káros jelenségekről tartott előadást.

A rendezvénysorozaton került sor a diákok részére meghirdetett Szép magyar beszéd országos versenyének a döntőjére és a terminológiai verseny eredményhirdetésére, melyen Csala Eszter kassai egyetemi hallgató végzett az élen, az Új Szó szerkesztői – Gazdag József és Dusza István – előtt.

További jelentős eseményre is sor került a XXII. Kazinczy-napok keretében. A résztvevők és Kassa város lakosai a Mészáros utca 35-ös számú házban felavatták a Márai-emléktáblát. A város szülöttének életét és munkásságát Pomogáts Béla irodalomtörténész méltatta. Beszédet mondott még Grendel Lajos író, Jókai Anna, a Magyar Írószövetség elnöke, Gál Sándor költő, majd Süli János Kassa Óvárosának polgármestere leleplezte az emléktáblát, amelyen magyar és szlovák nyelven a következőket olvashatjuk: Ebben a házban élte gyermekkorát a jeles magyar író, Márai Sándor (1900–1989). Az emléktáblát elsőként Varga György, a Magyar Köztársaság prágai nagykövete, majd Taba Lajos konzul, míg a Csemadok nevében Sidó Zoltán koszorúzta meg. A táblaavatás a Szózat eléneklésével fejeződött be.

A XXII. Kazinczy-napok az 1990. október 25-én elfogadott nyelvtörvény elleni petíció elfogadásával – amely a többség nyelvét védi a kisebbségben élők nyelvével szemben – fejeződött be.

Jankus Gyula

¹A debreceni diáktűzoltóság történetéről bővebben lásd dr. Szűcs Ernő írását a *Honismeret* 1986. 6. számában. (Szerk)